

PLAMENI SJAJ

Trejsi Ševalije

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Tracy Chevalier
BURNING BRIGHT

Copyright © Tracy Chevalier 2007

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

Mojim roditeljima

MART 1792.

I

JEDAN

Bilo je pomalo ponižavajuće sedeti u kolima usred londonske ulične gužve, okružen svom svojom imovinom, na zabavu radoznalih posmatrača. Džem Kelavej je sedeo pored tornja vindzorskih stolica koje je njegov otac davno napravio za porodicu, i za bezeknuto gledao kako prolaznici bez ustručavanja razgledaju stvari u kolima. Džem nije navikao da odjednom vidi toliko nepoznatih ljudi – pojava samo jednog stranca u njegovom selu u Dorsetširu bila bi događaj o kom bi se razgovaralo danima – niti da bude predmet njihove pažnje i ispitivačkih pogleda. Zgurio se dublje među porodični imetak kako bi bio manje upadljiv. Žilav momak uskog lica, duboko usađenih plavih očiju i kose boje peska ukovrdžane oko ušiju, Džem nije na sebe privlačio mnogo pažnje; ljudi su češće zagledali stvari njegove porodice nego njega samog. Jedan par je čak zastao i počeo da prebira po stvarima, kao da steže kruške iz bureta da vidi koje su najzrelije – žena je opipavala porub spavačice koja je izviri-la iz pocepane torbe, muškarac je uzeo jednu testeru Tomasa Kelaveja i isprobavao oštrinu zubaca. Bez žurbe ju je vratio kad je Džem viknuo: „Hej!“

Osim stolica, u kolima su uglavnom bili alati Tomasovog zanata: drveni koturovi na kojima se savija drvo za naslone vindzorskih stolica, za koje je Tomas bio stručnjak, rasklopljeni strug za izradu nogu i razne testere, sekire, dleta i svrdla. Alat Tomasa

Kelaveja zapravo je zauzimao toliko mesta da su članovi porodice morali naizmenično da pešače pored kola čitave sedmice, koliko je trajalo putovanje od Pidltrenthajda do Londona.

Kolima je, neočekivano pustolovno, upravljao gospodin Smart, zemljak Kelavejevih iz doline Pidl; sada ih je zaustavio ispred *Astlijevog amfiteatra*. Tomas Kelavej je imao sasvim neodređenu predstavu o tome kako da pronađe Filipa Astlija, a nikakvu o tome koliki je London – mislio je da može da stane nasred Londona i vidi amfiteatar u kom nastupa Astlijev cirkus, onako kako bi to mogao kod kuće u Dorčesteru. Srećom po njih, Astlijev cirkus je bio dobro poznat u gradu, pa su brzo dobili uputstva kako da stignu do velike zgrade s okruglim šiljastim drvenim krovom i ulazom ukrašenim s četiri stuba, na kraju Vestminsterskog mosta. Ogromna bela zastava lepršala je na krovu; s jedne strane je crvenim slovima pisalo ASTLIJEV, a s druge je stajalo CRNO AMFITEATAR.

Trudeći se da se ne obazire na radoznalce na ulici, Džem je upro pogled u obližnju reku, duž koje je gospodin Smart odlučio da malo prošetata „da bi vidô mrvu Londona“, i u Vestminsterski most izvijen nad vodom i zaboden u udaljenu masu četvrtastih kula i tornjeva Vestminsterske opatije. Nijedna reka koju je Džem znao u Dorsetširu – From, veličine seoske staze; Pidl, običan potočić koji je lako preskakao – nije ni izbliza ličila na Temzu, taj široki kanal nemirne talasave smeđezelene vode koju je tamo-amo cimala daleka morska plima i oseka. I reka i most su bili zagušeni saobraćajem – čamcima na Temzi, kočijama, kolima i pešacima na mostu. Džem nikad nije video toliko sveta na jednom mestu, čak ni za pijačnih dana u Dorčesteru, i prizor ovog neobuzdanog meteža toliko ga je obuzeo da je opažao tek pokojnu pojedinost.

Iako je žudeo da siđe s kola i pridruži se gospodinu Smartu pored vode, nije se usudio da ostavi Mejsi i majku. Mejsi Kelavej je preneraženo gledala oko sebe i mahala maramicom ispred

lica. „Gospode, tako je vruće za mart“, rekla je. „Kod kuće nije bilo ovoliko toplo, zar ne, Džeme?“

„Sutra će biti svežije“, obeća joj Džem. Iako je Mejsi bila dve godine starija od njega, Džemu se često činilo da mu je ona mlađa sestra kojoj treba zaštita od nepredvidivosti sveta – iako je toga bilo malo u dolini Pidl. Ovde će mu posao biti teži.

En Kelavej je, kao i Džem, gledala reku; pogled joj je bio prikovan za dečaka u čamcu koji je s mukom povlačio vesla. Preko puta dečaka sedeo je pas i na vrućini dahtao; pas je bio jedini dečakov teret. Džem je znao na koga misli njegova majka dok gleda dečaka kako plovi: na Tomija, Džemovog brata. On je voleo pse i za njim je po selu uvek išao makar jedan.

Tomi Kelavej je bio zgodan momak, sklon sanjarenju, što je zbunjivalo njegove roditelje. Vrlo rano je bilo očigledno da nikad neće postati stolar; nije ga privlačilo ni samo drvo ni ono što se s njim može učiniti, niti su ga zanimali alati čijoj upotrebi ga je otac podučavao. Puštao je da mu se svrdlo zaustavi u pola pokreta, ili da strug uspori dok sasvim ne stane, dok on zuri u vatru ili u prazno – tu crtu je nasledio od oca, ali bez njegove sposobnosti da se vrati poslu.

Uprkos tome što je u suštini bio beskoristan – a to je En inače prezirala – majka ga je volela više od ostale dece, mada ne bi umela da kaže zašto. Možda je osećala da je bespomoćniji od drugih, i da mu je zato potrebija. Tomi je svakako bio prijatno društvo, i umeo je kao niko drugi da nasmeje majku. Ali njen smeh zamro je onog jutra pre šest nedelja kada ga je pronašla ispod kruške u dnu porodičnog vrta. Sigurno se popeo da ubere poslednju preostalu krušku, koja se uporno držala za granu i čitave zime ostala van domašaja izazivajući čitavu porodicu, iako su znali da joj je hladnoća upropastila ukus. Grana je pukla, Tomi je pao i slomio vrat. Oštar bol probadao je grudi En Kelavej kad god pomisli na sina; osećala je to i sada, posmatrajući dečaka i psa u čamcu. Prvi utisci u Londonu nisu mogli da izbrišu taj bol.

DVA

Dok je prolazio između visokih stubova ispred amfiteatra, Tomas Kelavej se osećao vrlo malim i bojažljivim. On je bio nizak, mršav muškarac sa sitnim, čvrstim, vrlo kratko podšišanim kovrdžama sličnim krznu kratkodlakog terijera. Pred tako veličanstvenim ulazom njegovo prisustvo je bilo gotovo neprimetno. Ostavivši porodicu napolju na ulici, zakoračio je unutra i našao se u praznom i mračnom predvorju, mada je kroz vrata čuo topot kopita i pucanje biča. Prateći zvuke, ušao je u samo pozorište. Stao je između redova klupa i zagledao se otvorenih usta u arenu, gde je nekoliko konja kaskalo, a jahači su na njima stajali umesto da sede u sedlima. Iako ih je već video kako izvode to isto u Dorčesteru pre mesec dana, Tomas Kelavej se zablenuo. Najviše ga je prenerazilo to što su jahači uspeali da ponovo izvedu isti trik. Prvi put su možda imali sreće; ponavljanje trika ukazivalo je na istinsku veštinu.

Oko pozornice su bile podignute drvene lože i galerija sa sedištimama i mestima za stajanje. Iznad arene visio je ogroman luster s tri reda sveća na koturovima sličnim kolskim točkovima, a svetlo je prodiralo i kroz otvorene kapke na okruglom krovu.

Tomas Kelavej nije dugo posmatrao jahače, jer mu je uskoro prišao neki čovek i upitao ga šta traži.

„Teo bi da vidim gospodina Astlija, ako će da me primi“, odgovorio je Tomas Kelavej.

Čovek koji ga je oslovio bio je zamenik Filipa Astlija. Džon Foks je imao duge brkove, a teški očni kapci su mu obično bili napola spuštene; širom je otvarao oči samo pred katastrofom, čega je bilo i biće za vreme Astlijeve duge karijere cirkuskog impresarija. Džon Foks nije smatrao katastrofom iznenadni dolazak Tomasa Kelaveja u amfiteatar, pa je posmatrao došljaka iz Dorsetšira nimalo uznemireno, kroz poluspuštene kapke. Navikao je da ljudi traže da vide njegovog gazdu. Osim toga, imao je izuzetno pamćenje, što je uvek korisno kod zamenika, pa se setio da je prethodnog meseca video Tomasa Kelaveja u Dorčesteru. „Izađite“, rekao je. „Očekujem da će, kad završi, izaći da vas vidi.“

Tomas Kelavej se vratio u kola svojoj porodici, zbunjen pospanim očima i beživotnim odgovorima Džona Foksa. Bilo je dovoljno od njega što je doveo porodicu u London; nije imao mogućnosti da ostvari više.

Niko ne bi rekao – a ponajmanje on sam – da će Tomas Kelavej, majstor za izradu stolica iz Dorsetšira, potomak porodice koja je stolicima živela u dolini Pidl, završiti u Londonu. Njegov život je do susreta s Filipom Astlijem bio sasvim običan. Naučio je zanat od svog oca, i posle njegove smrti nasledio radionicu. Oženio se kćerkom očevog najboljeg prijatelja, drvoseče, i – osim valjuškanja po krevetu – živeli su kao brat i sestra. Živeli su u Pidltrenthajdu, selu u kom su oboje odrasli, i imali su tri sina – Sema, Tomija i Džema – i kćer Mejsi. Tomas je dvaput sedmično odlazio uveče na piće u *Pet zvona*, svake nedelje u crkvu, i jednom mesečno u Dorčester. Nikad nije bio na obali mora, udaljenoj svega dvadeset kilometara, niti pokazao zanimanje, kakvo su ponekad izražavali ljudi u krčmi, da vidi katedrale na dva dana puta od njegovog sela – u Velsu, Solzberiju ili Vinčesteru – ili da ode u Pul, Bristol ili London. U Dorčesteru bi obavio poslove – uzeo porudžbine za stolice i kupio drvo – pa se vraćao pravo kući. Više je voleo da stigne kući kasno nego da zanoći u nekoj krčmi za trgovce i propije novac. To mu se činilo

opasnijim od mračnih puteva. Tomas je bio druželjubiv čovek, nikad najglasniji u krčmi, a spoljni svet ga uopšte nije zanimao. Dok bi vrteo noge stolica na strugu, usredsređen na mali urez ili oblinu, pokatkad čak zaboravljajući da pravi stolicu, i prosto se diveći šarama, boji i gradi drveta, bio je najsrećniji.

Tako je Tomas Kelavej živeo, i tako je očekivao da će živeti, sve dok februara 1792. *Putujuća konjička predstava Filipa Astlija* nije došla na nekoliko dana u Dorčester, tačno dve nedelje pošto je Tomi Kelavej pao s kruškovog stabla. Deo Astlijevog cirkusa svratio je u zapadne krajeve Engleske vraćajući se u London posle zime provedene u Dablinu i Liverpulu. Iako je predstava bila naširoko oglašavana plakatima, lecima i objavama u *Vestern flajng postu*, Tomas Kelavej nije znao za nju sve dok nije stigao u grad. Trebalo je da isporuči garnituru od osam vindzorskih stolica s visokim naslonom i dovezao ih je kolima sa svojim sinom Džemom, koji je učio zanat upravo kao što je Tomas Kelavej šegrtovao kod svog oca.

Džem je pomogao da se stolice istovare i posmatrao oca kako razgovara s kupcem uz onu za posao neophodnu osetljivu mešavinu poštovanja i samouverenosti. „Tata“, rekao je kad je primopredaja obavljena i Tomas Kelavej stavio u džep srebrnjak kojim ga je zadovoljni kupac častio, „možemo li da odemo i vidimo more?“ S jednog brda južno od Dorčestera lepo se videlo osam kilometara udaljeno more. Džem je nekoliko puta bio na tom vidikovcu i nadao se da će jednog dana doći i na samu obalu. Šetajući po poljima iznad doline Pidl, često je gledao ka jugu u nadi da će se zbijena brda nekako razdvojiti i otvoriti mu pogled na plavu liniju vode koja vodi ka ostatku sveta.

„Ne, sine, bolje da krenemo kući“, odgovorio je nagoni Tomas Kelavej, a onda zažalio zbog svojih reči opazivši kako se Džemovo lice zatvorilo kao kad se na prozor navuče zavesa. To ga je podsetilo na ono vreme kada je i sam žudeo da vidi nešto novo, da se otkine od utvrđene kolotečine, sve dok ga godine i odgovornosti nisu ponovo uvukle u pomirenost sa sudbinom,

neophodnu za tihi život u dolini Pidl. Džemom će, bez sumnje, takođe prirodno ovladati ta pomirenost. To se zove odrastanje. Ipak, Tomasu je bilo žao sina.

Nije rekao više ništa, ali prolazeći pored livade uz reku From, na ivici grada, gde je bila podignuta drvena građevina s platnenim krovom, on i Džem su stali da gledaju ljude koji su pored puta žonglirali bakljama kako bi namamili posetioce. Tomas Kelavej je opipao srebrnjak u džepu i skrenuo kola u polje. Nikada u životu nije učinio ništa tako nepredvidivo; učinilo mu se, na trenutak, da se nešto u njemu otkočilo, kao kada u rano proleće puca led na jezeru.

Kada su kasno te večeri stigli kući, Tomasu Kelaveju je bilo mnogo lakše da se, naoružan pričama o čudesima koje su videli i o susretu sa samim Filipom Astlijem, suoči s ogorčenim ženinim pogledom, koji ga je osuđivao što se zabavlja kad je grob njihovog sina još svež. „Ponudio mi je posao, En“, rekao joj je. „U Londonu. Novi život, daleko od...“ Nije dovršio rečenicu. Nije morao – oboma je u mislima bila humka na pidltrenthajdskom groblju.

Prenerazio se – jer sâm nije preterano ozbiljno shvatio ponudu – kad ga je En Kelavej pogledala pravo u oči i rekla: „U redu. Idemo u London.“

TRI

Pošto su pola sata čekali u kolima, porodicu Kelavej posetio je glavom Filip Astli – vlasnik cirkusa, tvorac neviđenih čuda, izvor nezamislivih ogovaranja, magnet za akrobate i čudake, zemljoposjednik, pokrovitelj mnogih gradskih poduhvata, ogromna i živopisna osoba. Na sebi je imao crveni mundir iz davnih dana službovanja u konjici, sa zlatnim opšivom i dugmetima, pričvršćen samo ispod grla tako da je otkrivao veliki stomak, utegnuto u zakopčan beli prsluk. Bio je u belim pantalonama i čizmama sa sarom do kolena, a jedini njegov ustupak građanskom položaju bio je crni cilindar kojim je često pozdravljao dame koje je poznao i one koje bi voleo da upozna. U pratnji stalno prisutnog Džona Foksa strčao je niz stepenište amfiteatra, prišao kolima, pozdravio En Kelavej podigavši cilindar, rukovao se s Tomasom Kelavejom i klimnuo glavom Džemu i Mejsi. „Dobro došli, dobro došli!“, povikao je, u isto vreme strogo i vedro. „Neobično se radujem što vas ponovo vidim, gospodine! Nadam se da ste uživali u obilasku Londona nakon putovanja iz Devonšira?“

„Iz Dorsetšira, gospodine“, ispravi ga Tomas Kelavej. „Živeli smo blizu Dorčestera.“

„A da, Dorčester – lep grad. Tamo ste pravili burad, zar ne?“

„Stolice“, ispravi ga tiho Džon Foks. Zbog toga je uvek i išao sa svojim poslodavcem – da ga lagano mune i ispravi kada se ukaže potreba.

„Stolice, tako je, naravno. Pa šta mogu da učinim za vas, gospodine, gospođo?“ S malom nelagodom je klimnuo glavom En Kelavej, pošto je sedela prava kao šipka, napućenih usana sličnih otvoru vreće vezanom uzicom, pogleda uprtog u gospodina Smarta koji se sada šetao mostom. Čitavom pojavom je govorila da ne želi da bude ovde niti da ima bilo šta s Filipom Astlijem, a vlasnik cirkusa nije bio naviknut na takve poruke. Slava ga je učinila traženim, mnogo je ljudi želelo njegovu pažnju. Otpor ga je pomeo, pa se smesta iz petnih žila potrudio da ponovo osvoji njenu pažnju. „Recite mi šta vam treba i ja ću vam to dati!“, dodao je uz širok pokret ruke koji En Kelavej nije ni videla jer joj je pogled i dalje bio prikovan za gospodina Smarta.

En Kelavej je zbog odluke da se presele iz Dorsetšira zažalila gotovo istog trenutka kad su kola krenula iz dvorišta njihove kuće, a to žaljenje se pojačavalo čitave sedmice, ispunjene zaočilaženjem ranog prolećnog blata na putu za London. Sedeći ispred amfiteatra, ne gledajući Filipa Astlija, shvatila je da joj London neće skrenuti misli s mrtvog sina, da je čak nagoni da više misli na njega jer je podseća na ono od čega beži. Ali radije će za svoju nesreću okriviti svog muža, kao i Filipa Astlija, nego Tomija što je bio budala.

„Pa, gospodine“, započe Tomas Kelavej, „pozvali ste me u London i ja sam vrlo rado prihvatio vaš ljubazni poziv.“

„Jesam li?“ Astli se okrenu Džonu Foksu. „Jesam li ga pozvao, Džone?“

Džon Foks klimnu glavom. „Pozvali ste ga, gospodine.“

„O, zar se ne sećate, gospodine Astli?“, povika Mejsi i nagnu se napred. „Tata nam je sve ispričao. On i Džem su bili na vašoj predstavi, i neko je izvodio vratolomiju na stolici na konju, i stolica se slomila i tata vam ju je popravio na licu mesta. Onda ste počeli da pričate o drvetu i nameštaju zato što ste vi učili za stolara, je l' tako, gospodine?“

„Ćuti, Mejsi“, umeša se En Kelavej i za trenutak skrenu pogled s mosta. „Sigurna sam da gospodin ne želi to da sluša.“

Filip Astli se zagleda u krhku seljančicu što tako živahno priča s prečke kola i zakikota se. „Pa, gospođice, mislim da se polako prisećam tog susreta. Ali kako vas je naš razgovor doveo ovamo?“

„Rekli ste tati da dođe u London ako poželi i da ćete mu pomoći da se smesti. Eto, odlučili smo i evo nas.“

„Evo vas, Mejsi, zaista, svih vas.“ Okrenuo se Džemu; procenio je da mu je dvanaestak godina i da bi cirkusu mogao biti od koristi tako što će pomagati i trčati po gradu. „A kako se ti zoveš, momče?“

„Džem, gospodine.“

„Kakve su to stolice pored tebe, Džeme?“

„To su vindzorske stolice, gospodine. Tata ih je napravio.“

„Lepe stolice, Džeme, vrlo lepe. Da li biste mogli i meni da napravite nekoliko takvih?“

„Naravno, gospodine“, reče Tomas Kelavej.

Pogled Filipa Astlija kliznu do En Kelavej. „Uzeću tuce.“

En Kelavej se ukrutila, ali još nije pogledala čoveka iz cirkusa.

„Dakle, Fokse, koje odaje su nam slobodne?“, upitao je Astli. Posedovao je brojne kuće u Lambetu, oblasti oko amfiteatra s ove strane mosta, preko puta centra Londona.

Džon Foks progovori tako da su mu se brkovi trznuli. „Samo nešto malo kod gospođice Pelam u naselju Herkul – ali ona sama bira stanare.“

„Pa, odabraće porodicu Kelavej – lepo će se slagati. Odvedi ih odmah tamo, Fokse, i povedi nekoliko dečaka za istovar.“ Filip Astli još jednom podiže šešir, rukova se s Tomasom Kelavejom i reče: „Ako vam nešto treba, Foks će se postarati za to. Dobro došli u Lambet!“

ČETIRI

Megi Baterfild je odmah primetila novopridošle. Malo šta je u susedstvu moglo da promakne njenoj pažnji – ako se neko useljavao ili iseljavao, Megi je bila tu, njuškala im po stvarima, zapitkivala i sve pamtila kako bi kasnije prepričala ocu. Bilo je prirodno što su je privukla kola gospodina Smarta, zaustavljena pred kućom broj 12, i što je posmatrala porodicu koja je istovarala stvari.

Naselje Herkul činio je niz od dvadeset dve kuće, ograničen s oba kraja sa po jednom krčmom – *Ananas* i *Herkul*. Sve kuće su bile jednospratne, sa suterenom, malim vrtom ispred i mnogo dužim dvorištem sa zadnje strane. Samu ulicu su mnogi stanovnici Lambeta koristili kao prečicu do Vestminsterskog mosta jer uglavnom nisu hteli da se izlažu opasnosti po nesigurnim puteljcima duž reke između mosta i palate Lambet.

Kuća broj 12 se razmetala do ramena visokom, u crno obojenom šiljatom gvozdenom ogradom. Zemlju u prednjoj bašti prekrivao je izgrbuljani šljunak rasečen krugom žive ograde, a na sredini je rastao veliki grm strogo potkresan u loptu. Prednji prozor je bio ukrašen napola navučenim narandžastim zavesama. Dok je Megi prilazila kući, muškarac, žena, dečak njenih godina i nešto starija devojčica nosili su stolice u kuću, a sitna ženica u izbledelej žutoj domaćoj haljini vrmzala se oko njih.

„Ovo je neumesno!“, vikala je žena. „Vrlo neumesno! Gospodin Astli vrlo dobro zna da ja sama biram stanare, i da je tako bilo oduvek. Nema pravo da mi nameće ljude. Čujete li me, gospodine Fokse? Nema pravo na to!“ Isprečila se na putu Džonu Foksu, koji je zasukanih rukava izašao iz kuće u pratnji nekoćine dečaka iz cirkusa.

„Izvinite, gospođice Pelam“, reče obilazeći je. „Ja samo radim ono što mi je rečeno. Siguran sam da će gazda lično doći da vam sve objasni.“

„Ovo je *moja* kuća!“, vikala je gospođica Pelam. „Ja sam domaćica, on je samo vlasnik i ništa ga se ne tiče šta se u kući dešava.“

Džon Foks podiže sanduk s testerama; po licu mu se videlo da žali što je išta rekao. Glas gospođice Pelam uznemirio je i konja na kog niko nije pazio jer je vlasnik kola, gospodin Smart, takođe pomagao porodici da unese stvari. Konj je mirno stajao, omamljen sedmicu dugim putovanjem od kog su mu se izranjavila kopita, ali kako se glas gospođice Pelam povisivao i zaoštravao, počeo je da se pomera i udara nogama.

„Ti, mala“, Džon Foks doviknu Megi, „dobićeš peni ako pridržiš konja da se smiri.“ Pohitao je kroz kapiju i ušao u kuću, praćen gospođicom Pelam i njenim prigorovima.

Megi je radosno prišla i uhvatila uzde, veseleći se što će biti plaćena da zauzme mesto u prvom redu. Pomilovala je konja po njušci. „Dobro je, dečko, dobro je, stara seoska rago“, mrmljala je. „Odakle si? Iz Jorkšira? Iz Linkolnšira?“ Navela je dve engleske pokrajine o kojima je nešto znala – vro malo, samo da su joj roditelji poreklom odatle, iako u Londonu žive već dvadeset godina. Megi nikad nije bila izvan Londona; zapravo, retko je odlazila preko reke u centar, i nikad nije provela noć van kuće.

„Iz Dorsetšira“, začuo se neki glas.

Megi se okrenula smešeći se pevuckavim samoglasnicima i kotrljavom *r* devojčice koja je unela stolicu u kuću, vratila se i stala pored kola. Nije bila ružna, onako rumena i plavooka, ali

je nosila smešnu našušurenu belu kapicu koju je sigurno smatrala sasvim prikladnom za grad. Megi se podrugljivo namršti. Jedan pogled joj je ispričao porodičnu priču; došli su sa sela u London, iz uobičajenih razloga – da nađu bolji život od onog kod kuće. Zaista, ponekad su ljudi sa sela zaista napredovali u gradu. Ponekad pak... „Iz kog mesta?“

„Iz Pidltrenthajda“, odgovori devojčica razvukavši pretposlednji slog.

„Gospode – šta si rekla?“

„Iz Pidltrenthajda.“

Megi frknu. „Pidl-di-di, kakvo ime! Nikad čula.“

„To znači trideset kuća pored reke Pidl. To je u dolini Pidl, pored Dorčestera. Divno mesto.“ Devojčica se osmehnu nečemu preko puta, kao da je tamo upravo ugledala Dorsetšir.

„Kako se zoveš, gospođice Pidl?“

„Mejsi. Mejsi Kelavej.“

Vrata kuće su se otvorila i Mejsina majka se ponovo pojavila. En Kelavej je bila visoka i koščata, a izbledelu smeđu kosu skupila je u punđu nisko na vratu. Sumnjičavo je pogledala Megi, kao seoski voskar kad mu se učini da mu je neko ukrao nešto iz radnje. Megi je dobro poznavala takve poglede.

„Ne razgovaraj s nepoznatima, Mejsi“, En Kelavej je prekori-
la kćer. „Zar ti nisam rekla da se paziš u Londonu?“

Megi zatrese uzde. „Nemojte tako, gospođo. Mejsi je savršeno sigurna sa mnom. Sigurnija nego s nekima.“

En Kelavej prodorno pogleda Megi i klimnu glavom. „Čuješ li, Mejsi? Čak i meštani kažu da ovde ima rđavog sveta.“

„Tako je, London je opasno mesto, nego šta“, nije odolela Megi.

„Šta? Kako opasno?“, upita oštro En Kelavej.

Megi slegnu ramenima, na trenutak zbunjena. Nije znala šta da kaže. Bilo je nešto, naravno, što bi svakako prenerazilo En Kelavej, ali Megi joj to nikad ne bi rekla. „Znate onu stazu preko Lambet Grina što vodi od reke do Rojal Roua?“

Mejsi i En Kelavej je belo pogledaše. „Nije daleko odavde“, nastavi Megi. „Eno tamo.“ Pokazala je na drugu stranu puta, odakle su se polja gotovo neprekinuta pružala ka Temzi. U daljini se nazirala crvena cigla tornjeva palate Lambet.

„Tek smo stigli“, reče En Kelavej. „Jedva da smo šta videli.“

Megi uzdahnu; šala joj je bila upropašćena. „To je uska stazića, vrlo korisna prečica. Jedno vreme su je zvali Staza ljubavnika pošto...“ Začutala je kad je En Kelavej žestoko zatresla glavom pokazujući očima Mejsi.

„Pa, tako su je zvali“, nastavi Megi, „ali znate kako je sada zovu?“ Zastala je. „Staza ukoljica!“

Majka i kći zadrhtaše, a Megi se turobno osmehnu.

„Ništa naročito“, umeša se jedan glas. „Mi kod kuće u dolini Pidl imamo Stazu mrtve mačke.“ Dečak koji je unosio stolicu sad je stajao na vratima kuće.

Megi zakoluta očima. „Mrtva mačka, a? Pretpostavljam da si je ti našao, je l' da?“

On klimnu glavom.

„Pa, ja sam našla mrtvog čoveka!“, objavi Megi pobednički, ali još dok je to govorila osetila je da joj se stomak skuplja i steže. Požalila je što nije ćutala, posebno zato što ju je dečak pažljivo posmatrao, kao da joj čita misli. Ali nije mogao da zna šta joj se mota po glavi.

Daljih reči poštedela ju je En Kelavej, koja se uhvatila za kapiju i povikala: „Znala sam da ne treba da dolazimo u London!“

„Smiri se, mama“, promrmlja Mejsi kao da teši dete. „Hajde da unesemo nešto u kuću. Mogu li ovi lonci?“

Džem pusti Mejsi da smiri majku. Često je u putu čuo koliko je London zabrinjava. U Dorsetširu nikad nije pokazivala slabost, i preobražaj sposobne seoske domaćice u uplašenu putnicu iznenadio je dečaka. Znao je da će i njega samog obuzeti strepnje ako bude poklanjao previše pažnje majčinim brigama, pa se okrenuo da posmatra devojčicu koja je držala konja. Bila je živahna, zamršene crne kose i smeđih očiju s dugim trepavi-

cama, a osmeh joj je bio oblika slova V, od čega bi joj se brada ušiljila kao u mačke. Ipak, najviše su ga zainteresovali užas i žaljenje koji su joj preleteli licem kad je spomenula mrtvacu; kad je progutala knedlu, bio je siguran da joj je u ustima ukus žuči. Uprkos njenoj razmetljivosti, Džem ju je sažaljevao. Na kraju krajeva, svakako je daleko gore naći mrtvog čoveka nego mrtvu mačku – iako je mačka bila njegova i voleo ju je. On nije, na primer, pronašao svog brata Tomija; taj turobni zadatak pripao je njegovoj majci, koja je utrčala iz vrta u radionicu s užasom na licu. Možda to objašnjava zašto se od tada plaši svega i svačega.

„A otkud vi u naselju Herkul?“, upita Megi.

„Poslao nas je gospodin Astli“, odgovori Džem.

„On nas je pozvao da dođemo u London!“, umeša se Mejsi. „Tata mu je popravio stolicu i sada je došao da pravi stolice u Londonu.“

„Ne izgovaraj njegovo ime!“ En Kelavej je gotovo ispljunula ove reči.

Megi se zagleda u nju. Malo ko je imao nešto loše da kaže o Filipu Astliju. Bio je krupan, preglasan i tvrdoglav, naravno, ali i velikodušan i ljubazan prema svakome. Kad bi se posvađao s nekim, za trenutak bi zaboravio svađu. Megi je bezbroj puta dobila peni od njega, obično za jednostavne poslove kao što je pridržavanje konjskih uzda, a darežljivim pokretom ruke ju je puštao da besplatno gleda predstave. „Šta fali gospodinu Astliju?“, upitala je, spremna da ga brani.

En Kelavej zavrte glavom, uze lonce s kola i krupnim koracima uđe u kuću, kao da ju je samo Astlijevo ime uteralo unutra. „Teško ćete upoznati u Lambetu boljeg čoveka od njega!“, viknu Megi za njom. „Ako ga ne podnosite, nećete imati s kim da popijete čašicu!“ Ali En Kelavej se već izgubila na spratu.

„Je li sve ovo vaše?“ Megi glavom pokaza kola.

„Uglavnom“, odgovori Mejsi. Nešto smo ostavili kod Sema – to je naš stariji brat. On je ostao u selu. I... pa... imali smo još

jednog brata, ali on je nedavno umro. Eto, imam samo braću, mada sam oduvek želela sestru. Imaš li ti sestara?“

„Ne, samo brata.“

„Naš brat se uskoro ženi, čini nam se, je l' da, Džeme? Nevesta mu se zove Lizi Miler – zajedno su već godinama.“

„Hajdemo, Mejsi“, prekide je Džem; nije želeo da iznosi u javnost porodične teme. „Treba ovo da unesemo u kuću.“ Uhvatio je drveni kotur.

„A šta je to?“, upita Megi.

„Kalup za stolice. Savijaš drvo oko njega da dobije oblik naslona za leđa.“

„Pomažeš tati da pravi stolice?“

„Pomažem“, odgovori Džem ponosno.

„Ti si onda lovac na zadnjice!“

Džem se namršti. „Kako to misliš?“

„Lakeje zovu lovcima na prdeže, zar ne? Ali ti svojim stolicama loviš zadnjice!“ Megi se glasno smejala, a Džem je pocrveneo kao rak. Mejsi mu nimalo nije pomogla pridruživši se Megi svojim zvonkim smehom.

Njegova sestra je, zapravo, gotovo pozivala Megi da ostane u blizini; kad su stigli do vrata noseći koturove na rukama, Mejsi se okrenula. „Kako se zoveš?“, doviknula je.

„Megi Baterfild.“

„O, pa i ti si Margaret! Zar to nije čudno, Džeme? Prva devojčica koju sam upoznala u Londonu zove se isto kao ja.“

Džem se pitao kako dve tako različite devojčice mogu da nose isto ime. Za razliku od Mejsi, Megi još nije nosila steznik; bila je punija i oblija, pojestučena slojem mesa koji je Džema podsećao na valjuške, dok je Mejsi bila mršava, koščatih zglavaka i gležnjeva. Iako ga je devojčica iz Lambeta zanimala, nije joj verovao. Možda će čak pokušati nešto da ukrade, pomislio je. Valja je držati na oku.

Odmah se postideo te misli, mada ga to nije sprečilo da minut-dva kasnije kroz otvoren prednji prozor njihovog novog

stana kradomice pogleda kola i uveri se da Megi ne kopa po stvarima.

Nije ništa dirala. Držala je uzde konja gospodina Smarta i potapšala ga po vratu kad su prošle jedne kočije. Onda se nacerila gospođici Pelam kad je domoupraviteljka izašla i naglas se raspricala o svojim novim stanarima. Činilo se da Megi nikako ne može da stoji s mirom; skakutala je s noge na nogu, a svaki prolaznik joj je privlačio pažnju: starica koja je u prolazu vikala: „Staro gvožđe i razbijeno staklo! Iznesite, donesite!“, devojka koja je išla u suprotnom pravcu s korpom punom jagorčevine, muškarac koji je prevlačio oštrice dva noža jednu preko druge i izvikivao preko ulične galame: „Naoštrite noževe, naoštrite noževe! Seći ćete šta oćete kad završim s vama!“ Približio je svoje noževe Meginom licu, ona se trgnula i odskočila unazad, a on se nasmejao. Stajala je i gledala ga kako odlazi; toliko se tresla da je dorsetširski konj sagnuo glavu ka njoj i zanjištao.

„Džeme, otvori šire taj prozor“, čuo je dečak majčin glas iza sebe. „Ne sviđa mi se miris poslednjih stanara.“

Džem gurnu nagore klizeći prozor, a Megi podiže pogled i vide ga. Zurili su jedno u drugo kao da se čekaju ko će prvi da skrene pogled. Najzad je Džem naterao sebe da se povuče jedan korak.

Kad su stvari Kelavejovih bile bezbedno smeštene na sprat, svi su izašli na ulicu da se oproste s gospodinom Smartom; on nije hteo da prenoći kod njih, žurio je da što pre krene nazad u Dorsetšir. Već je video dovoljno Londona da nedeljama prepričava anegdote u krčmi, i nije nikako hteo da ga u gradu zatekne mrak kada će, bio je siguran, đavo nasrnuti na stanovnike – mada to Kelavejovima nije rekao. Svima je bilo teško da se rastanu od poslednje veze s dolinom Pidl, pa su zadržavali gospodina Smarta pitanjima i predlozima. Džem se držao za stranicu kola dok je njegov otac raspravljao u koju putničku krčmu treba svratiti. En Kelavej je poslala Mejsi na sprat da donese neku jabuku za konja.